

La imperativa necessitat de suportar mecenatge i patrocini cultural dins del marc estatal i autonòmic d'Espanya

Joaquim Espuny Aguiló

Treball de Final de Màster

Tutora: Dra. Raquel Gallego Calderón

Màster Universitari en Gestió Pública

Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia

Universitat Autònoma de Barcelona

Barcelona, 19 de febrer de 2020

Índex

Objectiu i metodologia	3
Contextualització del mecenatge i patrimoni	5
L'orgull del Ministeri de Cultura francès	9
Regne Unit: a cavall entre Europa i els EUA	11
La tradició del mecenatge dels nord-americans	13
El saber fer dels espanyols	15
Una millora convertida en eterna promesa	19
Mentrestant a les Comunitats Autònomes	25
Quo vadis Domine?	28
Romam vado iterum crucifigi	30
Bibliografia	33
Annexos	38

Objectiu i metodologia

Què pot aportar la cultura? El catàleg de respostes és immens però ho concretaré amb la construcció de la identitat, la condició d'expressivitat, la capacitat de crear, el reconeixement de la diversitat, el vincle amb la memòria i el patrimoni o, la qualitat estètica. En som conscients d'aquest fet? Cristina López, directora de la Fundació MACBA, afirma: "Hem de tenir present que no estem al nivell de França en la preservació col·lectiva del nostre patrimoni o de la identitat nacional. La cultura és una part fonamental de la nostra identitat i hem de contribuir-hi. Estem lluny dels nostres veïns. No parlo ja de Gran Bretanya! Aquí, venim d'un model, d'un context, que és 100 per 100 públic des de fa més de 20 anys".¹

Resulta innegable la percepció ciutadana de la cultura com un factor clau potenciador de qualitats humanes i diferenciador del capital l'econòmic. La multiplicitat i el gran nombre de projectes culturals que estan tenint lloc dins l'Estat espanyol i, en particular, a Catalunya, evidencien la importància de les seves propietats intangibles constitutives i, la seva incidència en la cohesió social i el seu impacte econòmic directe i indirecte.² Es pot afirmar que l'economia de la societat del coneixement està suportada per l'aprenentatge i la creativitat.³ Sens dubte, impulsar el mecenatge i el patrocini cultural és una forma coherent i necessària de promoure el creixement del conjunt de la societat apostant per nous models de finançament.

¹ C. López, comunicació personal, 18 de desembre de 2019. (Annexos 1 i 2, 38-39).

² Aquest inici parteix de les nombroses aportacions de Bourdieu (1988), més enllà d'explicar el gust segons la classe de la qual formem part, hi ha un concepte nou: el capital cultural. En efecte, estableix una correlació entre el capital cultural i l'econòmic. Reflexiona al voltant de la legitimació a través de la cultura i al·ludeix al gust com expressió distintiva d'una posició privilegiada enmig de l'espai social. La cultura es manifesta, abans de res, com un instrument útil concebut a consciència per marcar diferències de classe i salvaguardar-les. És com una tecnologia inventada per a la creació i la protecció de divisions de classes i jerarquies.

Seguint l'afirmació anterior, el capital cultural serveix per a la dominació de classe per dos motius: el primer, la distinció; i, el segon, la dominació establerta per la legitimació. Segons Bourdieu (2002), la societat és un camp de batalla on les diferents classes socials i les fraccions dins les classes estan immerses en una lluita simbòlica on pretenen imposar la definició del món que afavoreix els seus interessos. La finalitat de qualsevol activitat és l'acumulació d'algun tipus de capital econòmic, simbòlic o social, traduïda en una posició jeràrquica des d'on exercir el poder.

³ Què significa ser creatiu? A partir d'Innerarity (2010:10-22), es tractaria de gestionar la informació mitjançant tècniques aconseguint un aprenentatge que desestabilitza, que entra en conflicte amb què ja se sabia anteriorment i que provoca reflexions i canvis. Recuperat de: <http://debats.cat/sites/default/files/debats/pdf/incertesa-creativitat.pdf>.

És necessari introduir millores dels actuals sistemes d'incentius per activar de forma eficient els comportaments de mecenatge i patrocini? A partir d'una revisió de la progressió temporal de l'estat de la qüestió, l'objectiu principal de la investigació és analitzar les possibilitats que pot atorgar l'establiment d'una nova legislació entorn del finançament de la cultura a Espanya –un tema que ha estat subjecte a debat de forma permanent–, on destacaré, d'una banda, les retallades dels pressupostos públics –des de l'esclat de la crisi econòmica ençà–, pel que fa a l'actual Ministeri de Cultura i Esport.⁴ De l'altra, la feble tradició d'aquest fenomen a casa nostra –es podria exemplificar amb el cas del col·leccionisme–.⁵ Ambdues limitacions han donat caràcter d'urgència al compromís de la societat civil i l'aportació dels seus recursos vers la cultura i el patrimoni, ja que el finançament serà cada vegada més el resultat d'una combinació d'aportacions on el suport social passarà per una complicitat, directa i més important, per part de la comunitat.

Unes pinzellades de diferents models alternatius de gestió i finançament de la cultura, que encaixen en les peculiaritats d'estats com França, Regne Unit i els EUA, ens facilitaran la reflexió sobre com mecenatge i patrocini han esdevingut uns

⁴ El govern del Partit Popular va retallar l'any 2012 al voltant del 30 per 100 el pressupost d'institucions emblemàtiques, com ara el Museo del Prado, el Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, el Teatro Real, el Gran Teatre del Liceu, àrees fonamentals de la Dirección General de Industrias Culturales o la Red de Bibliotecas Públicas. L'acumulat en aquell moment els darrers cinc anys de tisorades era del 70 per 100, cosa que invariablement apuntava la necessitat de les aportacions privades i la necessitat d'una futura llei per afavorir el mecenatge. Un fet que s'enfrontava amb l'oposició radical del Ministeri d'Hisenda per la implicació que podria tenir amb la consegüent baixada en la recaptació d'impostos. Per últim, no podem oblidar la pujada de l'IVA cultural que va suposar passar del 8 al 21 per 100 aquell mateix any. Recuperat de: https://elpais.com/cultura/2012/09/26/actualidad/1348692120_825811.html.

⁵ Jiménez-Blanco (2013:132) estableix l'estreta relació del col·leccionisme d'art amb la història i l'estatus polític, cultural i econòmic. Amb relació a Espanya assenyala que "els col·leccionistes espanyols són pocs, i són encara menys els que es coneixen públicament. Aquest fet s'explica per moltes raons. Una d'elles és que a més de certa capacitat d'apreciació estètica, un entorn cultural adequat i també, encara que en menor mesura, certa disponibilitat econòmica, el col·leccionisme comporta un compromís vital de gran importància. Si aquest no funciona, cap dels altres seran suficients per si sols. No n'hi ha prou amb un paladar refinat i una compra esporàdica. Tampoc amb un voluminós compte corrent o la pertinent consulta a experts sobre els valors de les obres artístiques en relació amb el mercat".

recursos importants –en alguns casos imprescindibles–, malgrat no tenir la voluntat de substituir els recursos propis ni les aportacions governamentals.⁶

El present article és conseqüència d'haver realitzat una àmplia investigació documental i la seva corresponent anàlisi en profunditat; una revisió d'altres estudis de cas i; l'establiment de contactes amb agents del sector –emprant diferents mètodes, en particular, les entrevistes exploratòries amb experts del sector públic i representants del sector que ocupen dissemblants posicions dins l'esfera de la cultura–. La seva funció principal consistirà a fer emergir dimensions del fenomen no plantejades anteriorment i completar l'objectiu assenyalat.

Aquest estudi de cas es basarà en la metodologia qualitativa entesa a la manera de Flyvbjerg (2004). Per aquest motiu, plantejo l'anàlisi com un fenomen contemporani dins del context de la vida real per generar coneixement de l'objecte d'estudi específic –Llei de mecenatge– assumint el valor dins de l'àmbit que ens ocupa –l'esfera de la cultura i l'art–. Per fer-ho, consideraré el coneixement teòric a partir de la revisió de la legislació i la bibliografia que m'ocupa; respectaré la impossibilitat de generalitzar a partir de les diferents casuístiques revisades i les seves peculiaritats nacionals i; en últim terme, generaré possibilitats hipotètiques que apuntalin opcions davant la situació actual.

Contextualització del mecenatge i patrimoni

Entre els principis rectors de la política social i econòmica recollits a la Constitució espanyola de 1978 hi ha l'accés a la cultura (article 44) i el mandat exprés als poders públics de garantir –amb independència del seu règim jurídic i la titularitat–, la conservació i promoure l'enriquiment del patrimoni històric, cultural i artístic dels pobles i dels béns que l'integren (article 46).

⁶ Pel que fa al mecenatge, convé detallar que la motivació és desinteressada, dins l'àmbit cultural i solidari, sense esperar cap contrapartida i amb una finalitat altruista. Per exemplificar, donacions de béns culturals, difusió i promoció de patrimoni o restauració de patrimoni històric. En tractar-se d'una donació, fiscalment resulta desgravable. Per contra, al patrocini la motivació és interessada, continuem dins l'àmbit cultural i solidari però s'esperen contrapartides i la finalitat és la comunicació –explotació publicitària–. Mentre que el mecenatge es pot associar amb activitats de patrimoni cultural, el patrocini resta vinculat amb activitats de caràcter més lucratiu i la seva consideració fiscal es considera com a despesa de publicitat.

Les limitacions pressupostàries del sector públic, l'amplitud patrimonial del país i la necessitat de donar cabuda al suport dels recursos privats van generar una demanda de legislació en relació amb la problemàtica de la generació, conservació, difusió i impuls d'aquest patrimoni.

La Llei 30/1994, de 24 de novembre, de fundacions i d'incentius fiscals a la participació privada en activitats d'interès general,⁷ va introduir novetats dins del conjunt de normes jurídiques de l'Estat, atès que unificava i posava al dia una normativa que resultava anacrònica, dispersa i, per damunt de tot, allunyada de la realitat social del temps al qual ens estem referint. Ho va fer de la mà del govern socialista presidit per Felipe González, que comptava amb 159 escons dels 350 que hi ha al Congrés de Diputats: una quantitat insuficient i que obligava a fer equilibris i pactes per aconseguir l'estabilitat i una majoria operativa amb els nacionalistes bascos (PNB) i catalans (CiU), just enmig dels escàndols de corrupció o el terrorisme d'Estat.⁸

Procurava, a la vegada, establir el marc jurídic de dues qüestions dissemblants: el dret de fundació i el règim fiscal de les aportacions realitzades per persones físiques i jurídiques a entitats sense ànim de lucre. Podem cloure que la voluntat legislativa era la d'aixoplugar la participació privada en activitats d'interès general.

Precisament l'efecte d'aquesta participació privada va resultar tan significatiu que el legislador va aprovar pocs anys després la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense fins lucratiu i dels incentius fiscals al mecenatge.⁹ En aquest cas, el govern era conservador i estava presidit per José María Aznar, comptava amb majoria absoluta de 183 escons dels 350 que hi ha al Congrés de Diputats. L'any d'aprovació d'aquesta llei va ser de gran desgast del govern per l'agitació política i social per la conflictivitat laboral, el decret de reforma universitària, l'aplicació del Pla Hidrològic Nacional o la gestió de l'accident del petrolier *Prestige*.

El títol de la llei és inequívoc: la seva pretensió era estimular fiscalment la iniciativa privada sense ànim de lucre per promoure la creixença de la seva implicació en les

⁷ Recuperat de: <https://www.boe.es/eli/es/l/1994/11/24/30>.

⁸ Recuperat de: <http://www.interior.gob.es/documentos>.

⁹ Recuperat de: <https://www.boe.es/eli/es/l/2002/12/23/49/con>.

activitats d'interès general i públic, donades les creixents necessitats que sorgien a la societat i la impossibilitat de satisfer-les exclusivament amb els recursos públics. La llei assenyalava els requisits de les entitats per gaudir dels incentius fiscals.¹⁰ Entre altres, el tipus d'òrgans de govern que han de tenir, les exempcions de l'Impost de Societats i de determinats ingressos per explotacions econòmiques, les deduccions de la quota de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques per a donacions efectuades per particulars o les deduccions de la quota de l'Impost de Societats per a persones jurídiques. Inclou, en darrer terme, un desenvolupament prou innovador del marc jurídic per als programes de suport a esdeveniments d'especial interès públic fixant la durada i les regles bàsiques i, unes disposicions al voltant de la deducció per a actuacions sobre la protecció i difusió del patrimoni històric.

Assenyala Casanellas Chuecos (2003:24) un aspecte a destacar sobre la influència de la legislació i la dogmàtica jurídica dels països que ens envolten i la confusió terminològica que comportava en mots com ara mecenatge, patrocini, esponsorització, inversió o donació. El resultat és, encara avui, que s'estan emprant indistintament termes que no són sinònims per referir-se a la participació privada en activitats d'interès general, cosa que evitem en el present article. El fet de discriminar la cultura com el sector que analitzarem ens simplificarà aquesta qüestió donat que, essencialment, les noves visions actuals enriqueixen les relacions de patrocini buscant l'associació entre el món empresarial i les organitzacions de les arts. Una qüestió que ja va aclarir Gómez de la Iglesia (2004:10), quan manifestà que "suposava intervenir des de diferents perspectives en el mercat cultural".

Interpel·lada sobre les demandes dels agents del sector cultural –entre altres, ens referim a associacions d'artistes, institucions públiques i privades, fundacions, associacions de crítics, grans empreses i banca–, al voltant de la necessitat de modificar el marc jurídic, Eugenia Merino, Cap de la Unitat de Cultura i Mecenatge del Ministeri de Cultura i Esport, afirma: "Indubtablement hi ha demandes: la Llei 49/2002 quan es va promulgar venia a donar una resposta que en aquest moment

¹⁰ Una consideració que resta destinada a fundacions, associacions declarades d'utilitat pública, organitzacions no governamentals per al desenvolupament a què es refereix la Llei 23/1998, de 7 de juliol, de cooperació internacional per al desenvolupament. Recuperat de: <https://www.boe.es/eli/es//1998/07/07/23/dof/cat/pdf>.

necessitava el sector, però des de llavors ha passat el temps i s'ha vist que la llei no compta amb tots els avantatges o oportunitats que es podrien aprofitar en aquest camp. El règim del mecenatge fiscal presenta algunes deficiències enteses per l'evolució i per com s'afronta aquest fenomen en altres països. [...] En alguns aspectes aquesta llei és molt positiva i fins i tot m'atreveria a dir que és pionera, pot ser inclús millor que en alguns països del nostre entorn però indubtablement per suplir les seves mancances s'han iniciat els treballs de l'esborrany d'una nova Llei de mecenatge".¹¹

És necessari emfasitzar la ràpida evolució del fet, donat que aquest va arrancar a l'inici de l'última dècada del segle passat: un moment d'inflexió en què les empreses nacionals rarament recolzaven la promoció cultural mentre era pràctica habitual l'esponsorització esportiva. Podem associar el canvi al sorgiment de la Responsabilitat Social Corporativa (RSC), que situa l'empresa com a agent de capital importància i fonamental dins la societat civil. Un succès vinculable és la necessitat d'aconseguir reputació i, les institucions culturals (80,0) assoleixen unes puntuacions molt millors que les empreses i les corporacions (64,4).¹² Ens resultarà possible establir que un increment de reputació és igual a un increment d'ingressos i aquest és el motiu pel qual les empreses estan invertint en cultura i art.

Al cap i la fi, un increment de reputació per a l'empresa implica, a tall d'exemple, un increment de captació de treballadors i un augment de finançament; un increment de reputació per a les institucions culturals representa, en aquest sentit, una quantitat més gran de visitants i una millora de talent. D'aquesta manera, el món empresarial esdevé agent actiu del canvi cultural per mitjà de la vinculació amb els processos creatius, les interpretacions de l'entorn mutu o l'enriquiment educatiu del marc social empresarial i de les organitzacions de les arts.

Aquesta justificació, associada amb la diferència del suport fiscal respecte dels països de l'entorn com podrien ser França, Alemanya, Itàlia o Regne Unit, resulta ser significativa per copsar la demanda de sectors concrets de la societat d'actualitzar la normativa pel que fa al mecenatge i al patrocini. Dins la nostra

¹¹ E. Merino, comunicació personal, 24 d'octubre de 2019. (Annexos 1 i 2, 38-39).

¹² Recuperat de: <https://www.reputationinstitute.com/global-reprtrak-100>.

realitat, costa d'entendre que la cultura i l'art no gaudeixin de la consideració d'interès general i disposin dels avantatges que aquest fet comporta.

L'orgull del Ministeri de Cultura francès

França ha practicat el finançament públic de la cultura amb habitud. Malgrat tot, l'Estat francès va decidir l'any 2003 un canvi institucional impulsant les donacions per mitjà de la Llei 2003-709, d'1 d'agost, sobre mecenatge, associacions i fundacions.¹³ La norma pretenia comprometre amb la vida cultural a tots els actors de la societat civil –particulars, associacions, fundacions i empreses–, en un país en què el pes del sector públic en el finançament d'activitats d'interès general ha estat, i continua sent, rellevant.¹⁴ El Ministeri de Cultura francès, una dècada després de l'entrada en vigor, destacava "l'impacte sense precedents d'aquesta legislació".¹⁵ Resulta imprescindible per entendre l'èxit mencionar la cooperació ministerial establerta amb Admical, una xarxa privada creada l'any 1979 per empreses i fundacions amb la missió de promoure la filantropia empresarial –focalitzada en les arts i la cultura–.¹⁶

Jean-Paul Lefèvre, va recordar els detalls de la llei presentada pel llavors ministre de Cultura, Jean-Jacques Aillagon, que es pren encara com a model a la resta d'Europa: "Quan ofereix entrevistes, Aillagon insisteix en el fet essencial que aquesta llei s'aplica a projectes d'interès general, no només en els àmbits de la cultura i l'art, sinó també en l'esport, l'educació, el medi ambient i la tecnologia. De fet, si s'hagués limitat a les arts, el projecte no hauria estat aprovat pel Parlament. El seu objectiu ampli i la seva simplicitat normativa han fet fàcil per als francesos i les empreses que operen a França apropiar-se de la pràctica del mecenatge".¹⁷

¹³ Recuperat de: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2003/8/1/2003-709/jo/texte>.

¹⁴ A França, el còmput dedicat a la cultura representa l'1 per 100 dels pressupostos de l'Estat. Una part important d'aquests diners es transfereix a les entitats locals, que atorguen crèdits que representen més del doble del pressupost total del Ministeri de Cultura.

¹⁵ Recuperat de: <https://www.culture.gouv.fr/Regions/Drac-Normandie/Ressources/10-ans-de-mecenat>.

¹⁶ Recuperat de: <http://admical.org>.

¹⁷ Paraules extretes de la intervenció de Lefèvre a: XI Foro Crea Cultura "Mecenazgo en la industria cultural". Madrid, 13 de juny de 2019. Recuperat de: <http://www.programapublicidad.com/226970-2/>.

Aquesta afirmació està suportada en l'augment constant del patrocini empresarial i de les aportacions de les persones físiques al mecenatge cultural que podem exemplificar amb les dades ministerials al voltant del 9 per 100 interanual entre l'any 2013 i l'any 2017;¹⁸ la professionalització del sector del mecenatge per mitjà de tallers i trobades nacionals i internacionals; l'establiment de línies prioritàries com ara els monuments històrics privats, les arts escèniques o les exposicions d'art contemporani; o, l'assessorament, coordinació i difusió de les noves disposicions legislatives i reglamentàries d'un departament específic dins del ministeri.¹⁹

Blázquez Lidoy i Peñalosa Esteban (2013:38), assenyalen que segons el règim fiscal per a persones físiques es tracta d'una deducció equivalent al 66 per 100 del valor de la donació²⁰ i un límit fixat al 20 per 100 de la base imposable, d'acord amb l'article 200 del Codi General d'Impostos. Per a les persones jurídiques, d'acord amb l'article 238bis, la deducció és del 60 per 100 del valor de la donació²¹ amb una limitació establerta del 0,5 per 100 de la xifra de negocis. Encara més, les empreses –desafortunadament, els particulars no– poden comprar obres considerades com tresors nacionals o de gran interès per al patrimoni nacional segons la normativa vigent i deduir dels seus impostos un 90 per 100 del cost. Rosenberg (2015:13-14) indica com aquest fet sense precedents ha representat un enriquiment de les col·leccions públiques franceses i una eina per enfrontar-se a la pressió creixent del mercat deguda al vertiginós increment del preu de les obres.

Rausell Köster, Montagut Marqués i Minyana Beltrán (2013:215-216) ens mostren que els beneficis fiscals al mecenatge a França es configuren com deduccions de la quota tributària, amb independència del fet que el donant sigui una persona física o jurídica. D'aquesta manera, l'estímul al mecenatge mitjançant el mecanisme de

¹⁸ En aquest sentit, convé destacar la tipificació de diferents models de mecenatge: financer, en espècie o en productes, tecnològic i el mecenatge d'habilitats –en referència al personal de l'empresa que està al servei de l'entitat receptora.

¹⁹ Recuperat de: <https://www.culture.gouv.fr/Sites-thematiques/Mecenat>.

²⁰ Respecte al que es pot deduir, entren tant les donacions dineràries com en espècie o de drets, inclòs el dret de reemborsament pels pagaments de béns o serveis realitzats per compte de l'entitat sense ànim de lucre, inclosa la condonació del deute.

²¹ Aquestes donacions poden ser dineràries o en espècie. Entre les donacions en espècie s'admeten diverses formes, com ara, donació de béns mobles i immobles, o de tecnologia. En aquest cas per a la valoració es farà en funció de si el bé és nou o no.

desgravació suposa fer-ho dependre únicament de la quantia del percentatge de deducció aplicable.

Les entitats que generen dret a deducció són les fundacions i associacions d'utilitat pública. A més, es consideren també les fundacions universitàries; els fons de dotació;²² les fundacions d'empresa –en determinats casos–; els establiments d'ensenyament superior o ensenyament artístic públics o privats d'interès general sense ànim de lucre; els organismes d'interès general de caràcter filantròpic, educatiu, científic, social, humanitari, esportiu, cultural o els que tinguin per objecte la posada en valor del patrimoni artístic. En xifres, estem parlant d'un mecenatge declarat a Hisenda pels particulars que va engrossir de 900 M€ (2004) a 2.000 M€ (2014) i, pel seu compte, les empreses augmentaren de 150 M€ (2004) a 1.200 M€ (2014), dels quals 364 M€ es van destinar a cultura. La xifra estimada total l'any 2014 –donacions declarades i no declarades–, estava situada als 4.000 M€.²³

Tot aquest encert, ara com ara, està sent qüestionat per la disminució general de les donacions rebudes per associacions i fundacions franceses del 4,2 per 100 entre el 2017 i el 2018. L'increment de la contribució social general per als pensionistes o el canvi en l'impost sobre la solidaritat sobre la riquesa apareixen com a responsables davant la perspectiva d'esgotament del sistema.²⁴

Regne Unit: a cavall entre Europa i els EUA

Hi ha dues claus per plantejar la situació al Regne Unit i entendre unes xifres que resulten significativament superiors que a la resta de països europeus: una fiscalitat generosa que conté uns mecanismes de deducció especialment atractius per a les

²² A partir de Baron i Taron (2009:39) podem cloure que els fons de dotació són una nova eina de finançament per proporcionar a les organitzacions sense ànim de lucre fons amb ingressos substancials. L'objectiu principal d'aquests fons és recollir donacions i llegats per poder capitalitzar-los mitjançant dipòsits a les entitats financeres. Només l'interès generat s'utilitza per a finançar una activitat d'interès general o per a una persona jurídica sense ànim de lucre.

²³ Recuperat de: <http://www.fundaciocatalunyacultura.cat/admin/assets/uploads/files/56bb8-cat-bases-per-a-la-redaccio-d-una-nova-llei-de-mecenatge-.pdf>.

²⁴ Recuperat de: <https://www.francegenerosites.org/baisse-de-generosite-2018/>.

persones físiques –no existeix limitació de quantitat– i el seu peculiar clima social favorable a la filantropia.²⁵

Malgrat l'existència de diferents regulacions que singularitzen les nacions constitutives del Regne Unit, existeix una legislació clau sobre les organitzacions benèfiques. En destacaré la Llei de beneficència de l'any 2006,²⁶ que va ser consolidada per la Llei de beneficència de 2011.²⁷ Aquesta és una regulació específica per a les *charities*, ja que des del punt de vista fiscal no hi ha regulació de les activitats d'interès general o utilitat pública.²⁸

Les persones físiques i les persones jurídiques, apunten Blázquez Lidoy i Peñalosa Esteban (2013:41-42), poden deduir l'import de la deducció de la base imposable i no de la quota. En xifres: en cas de donar 100 £ a una entitat, per poder deduir aquest import de la renda, hauria d'ingressar prèviament 125 £ –de les quals 25 correspondrien a impostos–, essent aquest total l'import que rebria l'entitat. Cal considerar que les donacions –dineràries o de determinats actius segons valor de mercat– tributen al tipus bàsic del 20 per 100 i, els donants –persones físiques– que tributin a tipus superiors poden reclamar la diferència entre el tipus més alt del 40 o 45 per 100 i el 20 per 100 sobre la donació abans d'impostos. És a dir, el mateix donant podria reclamar 31,25 £ que correspondrien al 25 per 100 multiplicat per 125 £.

Pel que fa a les persones jurídiques, les donacions dineràries es consideren realitzades previ a l'aplicació dels impostos i són deduïbles de la base imposable.

²⁵ L'informe UK Giving 2019, sobre les donacions benèfiques al Regne Unit i publicat el proppassat maig assenyala: "En concret, es va lliurar un import total de 10.100 milions de lliures el 2018, en comparació amb una xifra de 10.300 milions de lliures el 2017 i 9.700 milions de lliures el 2016". Recuperat de: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf-uk-giving-2019-report-an-overview-of-charitable-giving-in-the-uk.pdf?sfvrsn=c4a29a40_4.

²⁶ Recuperat de: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/50/contents>.

²⁷ Recuperat de: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/25/contents>.

²⁸ Assenyalava Malik (2008) amb relació a les entitats benèfiques del Regne Unit que no pagaven l'impost sobre la renda de la seva renda d'inversió dedicada únicament a fins benèfics en virtut de l'article 56 de la Llei d'impostos de 1988. Advertia, alhora, que la Llei de Beneficència 2006 identificava una àmplia gamma de propòsits com a fins benèfics, afavorint la creació d'organitzacions benèfiques.

Així i tot, advertia que cal recordar que els fideïcomissaris benèfics gaudien d'avantatges fiscals en virtut de l'article 256 de la Llei de tributació sobre guanys de 1992 i, en aquest sentit, resultarien imprescindibles claudàtors estrictes de manera que els trusts que s'inscrivissin com a organitzacions benèfiques tinguessin fins benèfics reals i fossin beneficiosos per al públic.

Com les persones físiques, poden fer donacions d'immobles, accions o valors i aplicar la deducció corresponent.

La investigació mèdica (26 per 100), el benestar animal (26 per 100) i els nens o joves (25 per 100) van ser les causes més populars per donar diners. Mantenint la tònica d'anteriors anys, el mecenatge artístic (2 per 100) i el relacionat amb esports i esbarjo (2 per 100) són les causes menys populars.²⁹

Resulta imprescindible nomenar diferents institucions com l'Arts Council England,³⁰ un organisme autònom adscrit al Department for Digital, Culture, Media & Sport,³¹ encarregat de distribuir els fons de la National Lottery per a la Cultura i el programa Catalyst Arts de formació per a millorar el finançament de les institucions culturals.³² Convé fer ressaltar la tasca de l'Art Fund, una organització benèfica independent que suporta els museus, especialment en el seu finançament pels particulars, canalitzant els fons d'aquest origen als diferents projectes.³³

La tradició del mecenatge dels nord-americans

La Llei d'Ingressos de Guerra dels EUA de l'any 1917 va augmentar dràsticament la taxa marginal superior de l'impost de la renda del 15 per 100 al 67 per 100, en un primer moment, i va arribar al 77 per 100, poc temps després. Paral·lelament, recorda Thorndike (2012), es van introduir els incentius al mecenatge de les persones físiques –reduint l'import de la donació de la base imposable–, amb la voluntat d'aconseguir majors donacions per a les entitats sense ànim de lucre: la idea era proporcionar suport a organitzacions benèfiques que d'una altra manera podrien no sobreviure a la guerra. La justificació econòmica d'afavorir el mecenatge apareixia quan les entitats sense ànim de lucre suposaven un estalvi de despesa pública en estar donant uns

²⁹ Recuperat de: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf-uk-giving-2019-report-an-overview-of-charitable-giving-in-the-uk.pdf?sfvrsn=c4a29a40_4.

³⁰ Recuperat de: <https://www.artscouncil.org.uk>.

³¹ Recuperat de: <https://www.gov.uk/government/organisations/departament-for-digital-culture-media-sport>.

³² Catalyst Arts dona suport a les organitzacions per a la creació de capacitat de recaptació de fons que els permeti atraure més recursos privats a les arts i la cultura. Aquesta és una de les mesures per ajudar a crear un sector de cultura i art més sostenible i resistent: Recuperat de: <https://www.artscouncil.org.uk/funding/catalyst-small-grants>.

³³ Recuperat de: <https://www.artfund.org>.

serveis que els hauria de prestar l'administració si no hi fossin. El sistema ha canviat des dels seus orígens però, en essència, la finalitat continua sent que els donants puguin beneficiar-se de forma íntegra dels incentius al mecenatge.

Parkinson, Kahn, Peck, i Cohen (2018:24) assenyalen com les organitzacions artístiques dels EUA gaudeixen d'un ampli i creixent suport del sector privat impulsat per una economia pròspera. D'aquesta manera, les empreses estan augmentant –en general– les aportacions benèfiques i les col·laboracions a llarg termini amb el sector cultural. Més del 90 per 100 de les empreses donen suport a les arts d'alguna forma, ja sigui mitjançant aportacions financeres, aportacions en espècie o amb una combinació d'ambdues.³⁴

Lichtenberg, Woock i Wright (2008) havien demostrat la connexió entre arts i innovació. L'elevat percentatge d'empreses que donen suport a l'art en general és positiu, per la qual cosa correspon als destinataris demostrar ara la gamma de beneficis socials i empresarials que les organitzacions artístiques proporcionen a llarg termini. Això podria constituir les bases per a uns nivells més alts de suport, ja que el finançament empresarial serà més probable que continuï durant les condicions econòmiques difícils si les empreses coneixen el valor que proporcionen les arts.³⁵

Blázquez Lidoy i Peñalosa Esteban (2013:31-32), exposen que el mecenatge als EUA es fonamenta en la donació de les persones físiques i ho justifiquen identificant que, en els darrers 50 anys, tres quartes parts de les donacions –s'estableix una mitjana de 50.000 milions de dòlars per any– vénen d'aquestes. Destaquen els mecanismes de la deducció detallada per identificar les deduccions de forma individualitzada i deduir les quantitats efectivament satisfetes.³⁶ En relació amb els límits es distingeixen de manera general diferents tipus de donacions i es pot

³⁴ Recuperat de: <https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/TCB-Business-Contributions-to-the-Arts-2018.pdf>.

³⁵ Recuperat de: <https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/ReadytoInnovateFull.pdf>.

³⁶ Segons la legislació tributària dels EUA, les deduccions detallades són despeses elegibles que els contribuents individuals poden reclamar en les declaracions de l'impost sobre la renda federal i que disminueixen la seva renda imposable, i si n'hi ha disponibles, es poden exigir en lloc d'una deducció estàndard. Recuperat de: <https://www.taxpolicycenter.org/briefing-book/how-did-tcja-change-standard-deduction-and-itemized-deductions>.

aconseguir un límit màxim del 50 per 100 sota la denominació "beneficència pública" o del 30 per 100 sota la denominació "fundació privada".³⁷

Les persones jurídiques també poden beneficiar-se dels incentius fiscals mitjançant una deducció de la base imposable amb un límit anual del 10 per 100 i, en cas de superar-se el percentatge, podrà ser deduït amb el mateix límit dins dels cinc exercicis següents.

Anota Fritz (2019) que els EUA només permeten les deduccions fiscals del mecenatge per a contribucions a entitats sense ànim de lucre del país; han de tenir una forma jurídica determinada; només poden tenir finalitat religiosa, caritativa, científica, literària, educativa, per a la prevenció de la crueltat amb els infants o els animals, foment nacional o internacional de l'esport aficionat; existeix la prohibició expressa de destinar les rendes al benefici privat de personats especialment relacionades i no poden pretendre influenciar la normativa ni participar activament a les campanyes polítiques.

Rausell Köster, Montagut Marqués i Minyana Beltrán (2013:213) fan referència a com el sistema nord-americà d'incentius fiscals al mecenatge es regula mitjançant una reducció a la base imposable de l'impost personal del donant, incidint directament sobre el seu tipus de gravamen marginal, i no en la quota íntegra, com passa actualment a Espanya. Aquest fet evidencia que la voluntat principal del legislador és l'atracció de donants amb rendes elevades com a potencials interessats a obtenir majors beneficis fiscals.

El saber fer dels espanyols

L'any 1992 Espanya es va creure el centre del món: Exposició Universal de Sevilla; Jocs Olímpics de Barcelona i Madrid, Capital Europea de la Cultura. Sens dubte, la corrupció, la globalització i la crisi ens han posat al nostre lloc però pel camí hi va haver la qüestió del finançament d'aquests fasts: una ferma inversió pública va

³⁷ Les entitats de beneficència pública generalment són organitzacions que per la seva pròpia naturalesa realitzen activitats intrínsecament públiques; disposen d'un ampli suport financer públic i funcionen activament en una relació de suport amb altres organitzacions benèfiques similars.

S'estableixen fundacions privades amb finalitats benèfiques i proporcionen als donants una deducció d'impostos per les seves aportacions. Aquestes entitats reben la major part del seu suport financer d'un nombre reduït de contribuents i normalment són controlades pels seus fundadors o donants importants. Recuperat de: <https://www.irs.gov/charities-non-profits/eo-operational-requirements-private-foundations-and-public-charities>.

generar un alt nivell de deute –que va endarrerir els efectes de la crisi econòmica i financera internacional conseqüència de la Guerra del Golf i el desgavell del Sistema Monetari Europeu pel terrabastall de la sortida de la lliura esterlina i la lira italiana–, malgrat no ser suficient per abastar totes les inversions necessàries.

En aquest punt, es van activar els mecanismes d'alt nivell entre el món polític, la banca, les grans empreses nacionals i multinacionals amb forta implantació al país, per aconseguir el patrocini per garantir l'efectiu on els diners públics no forniren.³⁸ El patrocini, resumint Szybowski i Magistrali (1990), va esdevenir una tècnica de comunicació eficaç per a les empreses donat que la inversió en una acció d'interès general tenia una elevada rendibilitat en termes d'imatge i de reconeixement. Les empreses –sense importar la seva dimensió– van entendre que les accions de mecenatge es convertien en instruments imprescindibles per a completar la seva política de comunicació i van començar a interpretar la importància de ser útils a la societat per guanyar-se la confiança dels clients.

Aquest argumentari va resultar determinant per al reconeixement tangible del foment del compromís social i l'entrada a l'agenda política del govern socialista d'una iniciativa legislativa que cercava donar protecció i regulació jurídica a particulars i empreses. L'article 34 de la Constitució reconeix "el dret de fundació per a fins d'interès general, d'acord amb la Llei". Aquesta previsió constitucional es va complir en un primer moment mitjançant la Llei 30/1994, de 24 de novembre, de Fundacions i d'incentius fiscals a la participació privada en activitats d'interès general, que regulava en un sol cos legal el règim jurídic dels ens fundacionals i els avantatges de caràcter impositiu que es concedeixen a les persones privades, físiques o jurídiques, per les seves activitats o aportacions econòmiques en suport de determinades finalitats d'interès públic o social. Cruz Amorós (2005:764) indica que la Llei 30/1994 va permetre desbloquejar el règim fiscal de les entitats sense ànim

³⁸ L'Exposició Universal de Sevilla va desdoblbar els sectors a patrocinar. Aquesta maniobra va aconseguir més ingressos dels esperats d'entitats bancàries, com Hispano, BBV, Central i Banesto o; empreses tecnològiques, com Siemens, Alcatel, Rank Xerox, Fujitsu, IBM, Philips i Telefónica Española.

Per altra banda, algunes dades dels Jocs Olímpics de Barcelona: van ingressar per patrocini un total de 349,5 M€, el que significa un 39 per 100 del total d'ingressos. En aquest sentit, el total del patrocini és a distribuir en un 33 per 100 com aportació en metàl·lic i un 67 per 100 en espècie –114,4 i 235,1 M€ respectivament–. Recuperat de: <http://www.barcelonaolimpica.net/ca/barcelona92/las-fuentes-de-financiacion/patrocinio/>.

de lucre que estava encasquetat per la reforma tributària de finals dels seixanta i va aconseguir un conjunt de solucions progressives però insuficients per a satisfer totalment les aspiracions socials.

La considerable expansió de la participació privada en activitats d'interès general a partir de l'entrada en vigor de la Llei 30/1994, fou un senyal inequívoc del creixent interès polític-cultural i social. Un punt de no retorn que sumat amb l'experiència acumulada va portar al govern del president Aznar a ampliar i millorar la resposta normativa a la necessitat d'estimular fiscalment les activitats d'interès general i públic de la iniciativa privada com a complement imprescindible a les actuacions públiques mitjançant la Llei 49/2002.

Donatius persones físiques		2019	2020	2021
Fins a 150,00 €		25,00 per 100	50,00 per 100	75,00 per 100
Resta	Mateixa entitat, mínim 3 anys		32,50 per 100	35,00 per 100
	Resta		27,50 per 100	30,00 per 100
Donatius persones jurídiques		2019	2020	2021
Mateixa entitat, mínim 3 anys		35,00 per 100	37,50 per 100	40,00 per 100

Font: Elaboració pròpia. Taula resum de la situació vigent a Espanya (Llei 49/2002) per donatius de tipus dinerari, béns i drets.

Concretant, a partir de Blázquez Lidoy (2012), la Llei 49/2002 determina que el mecenatge opera damunt de la quota de les persones físiques, de manera que el benefici és igual per a tots proporcionalment, però no pren en consideració la imposició global d'una operació, on cal comparar la quota amb el tipus de gravamen. La deducció en la quota d'un 25 per 100 no té els mateixos efectes si la persona es troba en tipus marginals del 15 per 100 o del 50 per 100. Si una persona dona 100 € amb un tipus marginal del 15 per 100, en la seva declaració imputarà una quota de 15 i tindrà una deducció de 25, fet que suposa un benefici net de 10. I si tributa al 50

per 100, registrarà una quota de 50 i una deducció de 25, fet que suposa una pèrdua neta de 25. Per tant, la deducció en la quota beneficia els contribuents de rendes baixes davant els de rendes altes, ja que el benefici fiscal que obtenen és significativament més gran.

En el cas de les persones jurídiques el règim de deducció per mecenatge és més beneficiós. En termes econòmics una donació dóna dret a Espanya a una deducció del 35 per 100, però la sortida econòmica no es considera despesa deduïble al tipus del 30 per 100. Això suposa que si una persona jurídica té un benefici de 100 €, el resultat final és que no només no es tributa pel mateix, sinó que l'efecte econòmic suposa obtenir una renda positiva addicional per la diferència entre el tipus de gravamen i la deducció en la quota —una diferència del 5 per 100—. Per tant, si una entitat obté unes rendes de 100, l'aplicació del tipus de gravamen del 30 per 100 fa que la societat només tingui disponible 70 € després d'impostos. Ara bé, si la persona jurídica té dret a una deducció en la quota del 35 per 100, realment el benefici deixat de gravar seria més gran. En concret, dóna lloc a 116,66 €, quantitat que estaria exempta de tributar en la seva base.

Per posar cara a la qüestió, Rubio Arostegui i Villarroya Planas (2019:74-75) assenyalen que l'evolució produïda al llarg del període 2006-2016 en les "deduccions per inversions i despeses d'interès cultural" en la quota íntegra de l'IRPF ha posat en relleu un descens de gairebé el 80 per 100 en les liquidacions específiques per a la partida d'inversions i despeses d'interès cultural, enfront d'un augment del 10 per 100 en el nombre total de liquidacions.

Apunten, encara més, com aquesta disminució en el nombre de liquidacions ha anat acompanyada d'un descens en l'import total deduït per aquest concepte que supera —en termes nominals—, el 80 per 100 en el cas de la part estatal i el 62 per 100 en el cas de la part autonòmica. L'import total de les deduccions, a la part estatal, ha passat dels 387.535 €, a inicis del període, als 73.169 €, a la fi d'aquest. En l'àmbit autonòmic, s'ha passat dels 190.909 als 73.165 €.

Pel que fa a l'Impost de Societats, les dades disponibles tampoc permeten discernir les donacions a entitats sense fins lucratius regulades en la Llei 49/2002 que tenen com a destinació activitats artístiques o culturals, d'aquí que la tendència observada

tingui un caràcter general. Tanmateix, tant la quantitat total deduïda com la mitjana de la deducció han evolucionat de manera negativa en els últims anys.

Una millora convertida en eterna promesa

The New York Times (2012), recollia l'anàlisi de les retallades en despesa pública cultural conseqüència dels programes d'austeritat de diferents països europeus i constatava com governs dirigits per conservadors o tecnòcrates –com Itàlia, Hongria, Països Baixos i Gran Bretanya–, havien disminuït els pressupostos de cultura; mentre altres es veien obligats a retallar la despesa pública per quedar-se a la zona euro, com ara Grècia, Portugal, Irlanda i Espanya.³⁹ S'evidencia per mitjà de les retallades al pressupost del Ministeri de Cultura i Esport⁴⁰ i, de manera paral·lela, la manca de claredat pel que fa a plans i programes dels successius governs espanyols fan pensar que la cultura no és una prioritat dins les polítiques públiques:

No se trata tan solo de la crisis económica y financiera, que ha penalizado el consumo cultural como no podía ser menos y que, de paso, ha desbaratado el andamiaje de políticas públicas puesto en pie penosamente desde la transición democrática. Sino de una crisis también estructural, provocada por la transición digital, que está transformando los hábitos de consumo y poniendo en cuestión duramente los modelos de negocio tradicionales. Se trata en fin, asimismo y quizás sobre todo, de una crisis ideológica que cuestiona el papel del Estado, de la esfera pública, en la reproducción y la diversidad cultural de cada país (Bustamante, 2013:7).

Certament, la manca de recursos públics va comportar per a la cultura l'enfonsament dramàtic de les ajudes estatals –directes i indirectes–, focalitzant mantenir l'atenció sobre el mecenatge i les promeses oficials, successivament oblidades, de la seva reforma legal per incentivar les donacions. Més aviat, a Espanya, no hi ha una Llei del mecenatge com a tal, sinó que hi ha una sèrie de mesures orientades cap als incentius fiscals recollides a la Llei 49/2002, de 23 de

³⁹ Recuperat de: <https://www.nytimes.com/2012/03/25/world/europe/the-euro-crisis-is-hurting-cultural-groups.html?searchResultPosition=1>.

⁴⁰ Segons les dades que consten als Pressupostos Generals de l'Estat, les xifres generals del Ministeri de Cultura i Esport evidencien un seguit de retallades contínues a partir de l'any 2009. Mencionaré algunes dades significatives: per a l'any 2013 van caure un 19,6 per 100 respecte a l'any 2012, passant de 897,52 M€ a 721,71 M€. Però aquest ajust és molt més eloqüent si es té en compte que el pressupost de l'any 2009 va ser de 1.284,00 M€, les successives retallades donen un balanç de 562 M€ perduts al període 2009-2013. La pujada de l'IPC d'aquests anys suma una inflació acumulada del 9,1 per 100. Si s'afegeix a la retallada, ens dona un descens real –entre 2009 i 2013–, superior al 50 per 100. Recuperat de: <https://www.hacienda.gob.es/ca-ES/Areas%20Tematicas/Presupuestos%20Generales%20del%20Estado/Paginas/Presupuestos.aspx>.

desembre, de règim fiscal de les entitats sense fins lucratiu i dels incentius fiscals al mecenatge. Es tracta de la base de la normativa vigent, malgrat haver estat modificada en l'increment dels tipus de deducció aplicable per la Llei 27/2014, de 27 de novembre, de l'impost de societats.⁴¹ La Llei de mecenatge no s'interpreta aquí com la voluntat de substituir les polítiques públiques –malgrat el seu deteriorament–, i sí com un complement destinat a consolar i suavitzar les penúries del sector.⁴²

Amb tot, podem considerar què fer amb el model actual? Plantejada aquesta situació a Merino, respon: "És necessari millorar el marc normatiu actual, no refer-lo. Crec que encara que no hi hagi una Llei de mecenatge com a tal, tenim una Llei d'incentius fiscals que és molt eficient en alguns aspectes. Partint d'aquesta llei, el que caldria fer és acomodar-nos a la situació actual de noves demandes. Aquesta llei és molt positiva en incentius fiscals per a les grans empreses i d'acord amb les dades que disposem de l'Agència Tributària els grans beneficiaris en el mecenatge a Espanya són les entitats jurídiques: aproximadament el 70 per 100 de les desgravacions corresponen a donatius de les grans empreses".⁴³

Cal insistir que la voluntat de la Llei 49/2002 no marca clarament l'objectiu d'estimular determinades activitats d'interès general. Per aquest motiu, resulta un imperatiu la seva adequació millorant els incentius fiscals a la participació de persones físiques i jurídiques. Tot seguit, diferents intents significatius i ordenats cronològicament que no han aconseguit reeixir: l'any 2011 el Partit Popular va presentar una proposició de modificació de la Llei 49/2002 que va ser rebutjada pel govern socialista de José Luis Rodríguez Zapatero. La proposta s'emmirallava amb els percentatges de la Llei 2003-709, d'1 d'agost, sobre mecenatge, associacions i fundacions del govern francès, incrementant sensiblement els

⁴¹ Recuperat de: <https://www.boe.es/eli/es/l/2014/11/27/27/con>.

⁴² Si es pren com a referència l'activitat econòmica de l'àmbit cultural i la capacitat de generació de valor afegit al conjunt de l'economia, la situació d'Espanya demostra un menor grau de dinamisme que el conjunt de la UE. D'aquesta manera, les empreses culturals van generar el 3,73 per 100 del total de l'activitat econòmica l'any 2014, molt per sota del 5,01 per 100 de la mitjana de la UE. La dada suposa un retrocés més en la contribució del sector, que va aportar un 5,61 per 100 l'any 2008. Recuperat de: <https://ctxt.es/es/20180207/Firmas/17751/Espana-sector-cultural-valor-anadido-sector-servicios.htm>.

⁴³ E. Merino, comunicació personal, 24 d'octubre de 2019. (Annexos 1 i 2, 38-39).

percentatges de deducció –70 per 100 per a les persones físiques i 60 per 100 per a persones jurídiques—. ⁴⁴

Serra (2017) recull com Mariano Rajoy –candidat a la presidència del govern espanyol el maig del 2010–, va prometre una nova Llei de mecenatge que havia de facilitar "extraordinàriament l'entrada del sector privat en el sosteniment de la indústria cultural". La reforma fiscal que va entrar en vigor el 2015 es va quedar molt allunyada respecte dels propòsits: preveia desgravacions del 30 al 40 per 100 i pretenia incentivar el micromecenatge amb una deducció del 75 per 100 als primers 150 € d'inversió, una norma que ha acabat tenint l'efecte contrari: desincentivar els que donaven més. El ministre de Cultura i Esports, Iñigo Méndez de Vigo, va comparèixer al Congrés el novembre de 2016 per anunciar l'impuls de la nova Llei de mecenatge. Poc temps després avisava que la llei dependria "de les possibilitats pressupostàries", i que la qüestió estava en mans del ministeri d'Hisenda.⁴⁵ Certament, és imprescindible fer una avaluació per part del sistema administratiu de l'Estat espanyol dels impactes de la política fiscal per esbrinar l'eficiència dels incentius fiscals que ha d'establir la normativa i construir mecanismes que permetin canviar els tipus en funció de les necessitats reals, però aquest procés de revisió perd la transparència que cal esperar i mai arriba a concretar-se.

Entremig, al desembre de l'any 2011 Convergència i Unió va presentar una nova proposició de llei que va ser rebutjada pel govern popular de Mariano Rajoy al·legant que el govern estava preparant un projecte de llei.⁴⁶ Segons apunta Costas (2014:10), presentava tres vies centrals de reforma: majors incentius fiscals, major reconeixement social i desenvolupament de noves solucions de mecenatge.⁴⁷ Efectivament, la premsa recollia com el govern volia resoldre la qüestió del mecenatge privat de la cultura i establir-ne el tracte fiscal que garantís la seva

⁴⁴ Recuperat de: http://www.congreso.es/public_oficiales/L9/CONG/BOCG/B/B_292-01.PDF.

⁴⁵ Recuperat de: https://www.ara.cat/dossier/Front-mecenatge-que-sobretot-prestigi_0_1720028008.html.

⁴⁶ Blázquez Lidoy i Martín Décano (2012), detallen alguns problemes i conflictes plantejats a partir dels incentius al mecenatge de la proposta de reforma i en proposen diverses solucions. Entre altres, mencionar la secció que dediquen a l'ampliació del concepte de donacions, donatius i aportacions o l'anàlisi conceptual que representa la Responsabilitat Social Corporativa (RSC) de les empreses que fan donacions a les entitats sense ànim de lucre. Recuperat de: https://www.economistas.es/Contenido/REAF/CronicaTributaria/145/145_Blazquez.pdf.

⁴⁷ Recuperat de: <https://www.raco.cat/index.php/QuadernsFDAE/article/view/289483/377816>.

efectivitat. Declaracions de José María Lassalle, en qualitat de secretari d'Estat de Cultura, i l'aprovació de l'esborrany del projecte de Llei de Participació Social i Mecenatge per part de la comissió delegada d'Assumptes Socials –presidida per la vicepresidenta Soraya Sáenz de Santamaría–, feien bona la intenció que la llei entrés en vigor en data 1 de gener de 2013.⁴⁸ Aquest projecte no només es dirigia a les corporacions i les grans fortunes, sinó que també buscava la complicitat dels ciutadans del carrer amb la creació cultural, per als que podria crear-se la figura del micromecenatge, que permetria que les persones físiques gaudissin de deduccions fiscals, segons les declaracions de Lassalle.⁴⁹ Inexplicablement, aquest projecte de llei no va ser promulgat pel govern, comportant un seguit de declaracions públiques d'inversors i mecenes demostrant el seu malestar. Hermoso (2014), recollia la posició de Leopoldo Rodés, president de la Fundació Art i Mecenatge, quan va carregar contra els responsables de Cultura, manifestant que se sentia "traït" i envaït "per una profunda sensació de fracàs". Destacava, Rodés, que li semblava "essencialment greu a escala institucional, més enllà del que està relacionat amb el col·leccionisme i la inversió, perquè del que es tractava, segons les promeses que ens havien fet, era que en una situació econòmicament difícil com aquesta el sector privat pogués substituir o acompanyar les ajudes públiques".⁵⁰

El grup parlamentari de Convergència i Unió, presentava al Congrés de Diputats, una nova Proposició de Llei de modificació de la Llei de Mecenatge l'any 2014. Aquesta iniciativa tenia una clara pretensió d'ampliar els actuals incentius fiscals per a les empreses i particulars –incrementava les deduccions per donacions arribant al 65 per 100 per a les persones físiques i al 55 per 100 per a les persones jurídiques–, amb l'objectiu d'equiparar-nos, en aquest àmbit, al nostre entorn europeu i resoldre els problemes que ha tingut l'aplicació de l'actual Llei de mecenatge 49/2002. Es tractava, entre altres, d'estimular el micromecenatge, ampliar les modalitats d'explotació econòmica exemptes, flexibilitzar l'IVA a les

⁴⁸ Recuperat de: https://elpais.com/cultura/2012/05/14/actualidad/1337022540_595276.html.

⁴⁹ Aquesta dimensió s'extreu de la conferència Cultura del mecenazgo y participación social, pronunciada per José María Lassalle i organitzada pel Cercle de Cultura a l'Auditori de La Pedrera. Barcelona, 14 de maig de 2012. Recuperat de: <https://www.europapress.es/cultura/exposiciones-00131/noticia-gobierno-aprobara-miercoles-borrador-proyecto-ley-mecenazgo-20120514142323.html>.

⁵⁰ Recuperat de: https://cat.elpais.com/cat/2014/10/02/cultura/1412262473_980948.html.

entitats sense ànim de lucre i ampliar el concepte de donatius i donacions i, a més, incloïa una disposició final per la qual cada tres anys, el Govern, prèvia consulta a les Comunitats Autònomes, hauria d'avaluar els efectes de la seva aplicació i presentar un informe al Congrés per avaluar l'impacte de les mesures previstes per a mantenir-les o modificar-les.⁵¹

Recollint tot el que s'ha dit, el govern central del partit popular no va estar disposat a assumir els compromisos adquirits d'aprovació durant la legislatura d'una nova Llei de mecenatge a curt i mitjà termini, tal com havia aventurat. Per contra, l'any 2015 sí que va introduir un seguit de reformes fiscals a la Llei, afectant l'impost de societats, les retencions de professionals i la Llei de mecenatge, augmentant les deduccions fiscals de les donacions via micromecenatge.⁵² En aquest sentit, Lassalle afirmava que "la reforma fiscal no només compleix l'objectiu que es va marcar el Govern d'augmentar els incentius fiscals per impulsar una major participació de la societat civil i empresarial en les activitats vinculades a la cultura, sinó que regula, per primera vegada, la figura del micromecenatge".⁵³ En l'últim punt, cal citar les paraules de Merino defensant el nou marc: "els incentius al micromecenatge són molt forts: un particular, si dona 150 € a una entitat sense ànim de lucre, obté el 75 per 100 de la seva desgravació a l'IRPF, el que significa que 115 € són finançats de forma indirecta per l'estat".⁵⁴

El 17 de juliol de 2018, durant la presentació del programa de govern al Congrés, el socialista Pedro Sánchez anuncià –dins del discurs de la cultura–, reptes com una nova Llei de mecenatge i l'impuls de l'Estatut de l'artista.⁵⁵ En aquest sentit, Adriana Moscoso, en qualitat de directora d'Indústries Culturals i Cooperació del Ministeri de Cultura i Esport, ha assenyalat "amb tota la prudència" per la situació de govern en

⁵¹ El Consell d'Associacions de Barcelona va fer una valoració extensa dels aspectes de la Proposició de Llei de modificació de la Llei de mecenatge. Recuperat de: <http://www.codietic.cat/38-noticies/lleis/403-auto-generar-del-titol>.

⁵² Recuperat de: <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/minhap/Paginas/2014/281114boerebajafiscal.aspx>.

⁵³ Recuperat de: <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/mecd/Paginas/2015/090715lassallemicromecena.aspx>.

⁵⁴ E. Merino, comunicació personal, 24 d'octubre de 2019. (Annexos 1 i 2, 38-39).

⁵⁵ Recuperat de: <https://www.publico.es/culturas/retos-nuevo-gobierno-estatuto-artista-bajada-iva-desafios-sanchez-cultura.html>.

funcions en la qual ens trobem, que "enguany s'ha estat treballant a avançar en un esborrany de llei i des de setembre de 2018 tenim reunions amb el Ministeri d'Hisenda, de manera que l'objectiu és fer una proposta com més aviat millor" quan es constitueixi l'Executiu. Citaré la necessitat de l'Estatut de l'artista per mitjà de Montserrat Moliner, Presidenta de la Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya: "Per nosaltres l'ideal seria una combinació d'Estatut d'artista i mecenatge i això mai s'està creuant, van les dues coses en paral·lel i, a més, es queden en un estat de nebulosa teòrica, de política pública que no s'aplica mai. [...] Necessitem una solució combinada i global. Si la Llei de mecenatge es continua veient com una cosa que només prioritza les grans col·leccions i al patrimoni, els artistes vius no tenim molt a dir".⁵⁶

En últim terme, el 2 de novembre de 2018 es van presentar al Congrés dues proposicions de llei de Ciutadans i Partit Popular. Totes dues apostaven per la creació d'un organisme destinat a estructurar, fomentar i regular el mecenatge cultural, científic i esportiu; a banda d'això, les dues propostes coincideixen en la necessitat d'elaborar una estratègia del mecenatge a escala estatal, així com en la funció d'assessorament i l'elaboració d'estudis i informes en matèria de mecenatge.

Pel que fa a la configuració dels beneficis fiscals al mecenatge, la proposta de Ciutadans està àmpliament desenvolupada contemplant percentatges de deducció per a persones físiques i jurídiques, incloent-hi la figura dels no residents, integrant exempcions en la quota de l'Impost de Successions i Donacions i arribant a les contraprestacions en espècies.⁵⁷

Pel que fa a la proposta popular, no constaven explícitament les figures jurídiques i definia nous tipus en la deducció de la quota. Destacable és la referència explícita als Museus de titularitat de l'Estat amb l'objectiu que hi hagi una major participació de la societat civil en la seva gestió, a través de la creació de consells assessors que participin en la seva governança.⁵⁸

⁵⁶ M. Moliner, comunicació personal, 3 de desembre de 2019. (Annexos 1 i 2, 38-39).

⁵⁷ Recuperat de: http://www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/B/BOCG-12-B-334-1.PDF.

⁵⁸ Recuperat de: http://www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/B/BOCG-12-B-332-1.PDF.

I què en sabem aquest darrer any de tot plegat? Citaré breument alguns mitjans: La Vanguardia (2019) va afirmar que el Govern espanyol anava a impulsar una normativa de mecenatge cultural "conscient de la demanda que hi ha a la societat civil". Moscoso va esmentar, alhora, l'existència d'un esborrany en fase molt primigènia.⁵⁹ El País (2019) assenyalava com el debat al voltant de la Llei de mecenatge ressorgeix a intervals i sol ser motiu de controvèrsia i polèmica política. Una qüestió que resulta, amb freqüència, vinculada amb la fiscalitat de les grans corporacions.⁶⁰ La Razón (2019) recollia novament les paraules de Moscoso: "És important que en una futura Llei de mecenatge es faci valdre la filantropia *per se*, no perquè hagi de substituir els impostos, sinó com una manera de seguir aportant a la societat més enllà de les obligacions fiscals".⁶¹ Un anunci que es torna a repetir en el discurs de Sánchez –com a candidat a la investidura–, el 22 de juliol de 2019,⁶² i que també està inclòs dins del programa electoral de les passades eleccions generals mencionant una Llei de mecenatge que "que incentivi i afavoreixi el suport a la producció i el consum cultural mitjançant desgravacions fiscals, incentivant els compromisos de llarg termini".⁶³

La complicada governabilitat –després de les eleccions del passat 10 de novembre–, va posar en marxa el procés polític per trobar la fórmula per superar el bloqueig i aconseguir un president i un govern de coalició. Aquest fet ens ha permès, si més no, deturar la contínua voràgine de notícies entorn d'una Llei de mecenatge que sembla condemnada, com Sísif, a rodolar incessantment.

Mentrestant a les Comunitats Autònomes

Catalunya per mitjà de l'article 54.4 de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, estableix que la Generalitat pot propiciar la participació d'entitats privades i de particulars en el finançament de les actuacions de foment del

⁵⁹ Recuperat de: <https://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20190117/454180484280/el-gobierno-impulsara-una-ley-de-mecenazgo-en-el-ambito-cultural.html>.

⁶⁰ Recuperat de: https://elpais.com/politica/2019/05/20/actualidad/1558378259_942625.html.

⁶¹ Recuperat de: <https://www.larazon.es/cultura/la-ley-de-mecenazgo-cada-vez-mas-cerca-BO23781743>.

⁶² Recuperat de: <https://www.efe.com/efe/espana/portada/sanchez-plantea-12-pactos-de-estado-3-reformas-constitucionales-y-25-leyes/10010-4027992>.

⁶³ Recuperat de: https://www.abc.es/elecciones/elecciones-generales/abci-programa-psoe-estas-principales-propuestas-electorales-pedro-sanchez-201911091035_noticia.html.

patrimoni cultural, previsió que es pot fer extensiva a l'àmbit de la promoció cultural en general.⁶⁴

Posteriorment, amb l'Ordre de 2 de maig de 1995, de creació de dos programes de patrocini i mecenatge, el Departament de Cultura precisava el marc organitzatiu d'aquestes dues funcions.⁶⁵ La constitució per Acord del Govern de la Generalitat de 28 de desembre de 1995 de la societat anònima Agència de Patrocini i Mecenatge, amb un objecte similar va comportar la supressió dels programes mencionats.⁶⁶ Una de les primeres accions que va realitzar el convergent Artur Mas quan va assumir la presidència l'any 2012 de la Generalitat va ser eliminar l'Agència de Patrocini i Mecenatge en el marc del seu pla per aprimar l'administració pública catalana.

Successivament, la cultura ha estat un dels sectors públics més perjudicats per la passada crisi que, a hores d'ara, continua vivint fortes retallades de la mà del govern del president Torra. Ho recollia Montañés (2019), entorn del Manifest davant la retallada del 6% en l'àmbit cultural (2019),⁶⁷ on diferents col·lectius –com ara museòlegs, gestors culturals, crítics,⁶⁸ conservadors i restauradors–, es posicionaven per publicitar "la manca de sensibilitat cap a la cultura i el patrimoni" i "els ridículs recursos" que anualment dedica el pressupost de la Generalitat, menyspreant el sector i no oferint-li criteris d'excepcionalitat que atorga a altres sectors.

⁶⁴ Recuperat de: https://cultura.gencat.cat/web/.content/dgpc/arxius_i_gestio_documental/07_marc_normatiu/static_file/llei_09_1993.pdf.

⁶⁵ Recuperat de: https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&versionId=58129&language=ca_ES&mode=single.

⁶⁶ Recuperat de: https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=134663&language=ca_ES&mode=single.

⁶⁷ Les retallades en el ja escanyolit pressupost del Departament de Cultura –tan sols un 0,7 per 100 del total dels recursos repartits entre conselleries, lluny del 2 per 100 que reivindiquen els successius consellers– han fet saltar totes les alarmes i ha aparegut el Manifest –signat per l'Associació de Museòlegs de Catalunya, l'Associació Professional de Gestors Culturals de Catalunya, els Conservadors-Restauradors Associats de Catalunya i l'Associació Catalana de Crítics d'Art.–, on es demanen "garanties d'estabilitat" i els recursos necessaris per fer-ho "amb els nivells d'eficiència i efectivitat que el patrimoni mereix i reclama". Recuperat de: <http://acca.cat/manifest-davant-retallada-6-lambit-cultural/>.

⁶⁸ Resulta tan lloable el posicionament de l'Associació Catalana de Crítics d'Art (ACCA), a favor del Manifest, com incomprendible la resposta de la seva presidenta, Cèlia del Diego (comunicació personal, 29 de novembre de 2019), sobre l'opinió que els mereixia la normativa del mecenatge, argumentant "que des de l'ACCA preferim no pronunciar-nos perquè considerem que no disposem d'informació suficientment actualitzada i contrastada sobre el tema".

Cal destacar la tasca efectuada a Catalunya en la normativització per establir i determinar el règim jurídic de les fundacions i les associacions declarades d'utilitat pública al seu territori.⁶⁹

Així les coses, Casanellas Chuecos (2016:43-66), especifica i detalla àmpliament els trets distintius als diferents territoris apuntant les diferències entre les diferents regulacions, les singularitats de les actuacions i iniciatives incentivades i els subjectes beneficiaris.

La primera comunitat a tenir la seva llei pròpia de mecenatge fou Navarra amb la Llei Foral 8/2014, de 16 de maig, reguladora del mecenatge cultural i dels seus incentius fiscals a la Comunitat Foral de Navarra.⁷⁰ Pel que fa als incentius fiscals, donaran dret a les deduccions i reduccions previstes en aquesta llei les donacions pures i simples, els préstecs d'ús o comodati i els convenis de col·laboració. És requisit necessari que l'entitat beneficiària expedeixi certificat acreditatiu de l'acte que s'hagi efectuat a favor seu. Atenint-nos al cas de les persones físiques, la deducció serà del 80 per 100 dels primers 150 € i el 40 per 100 de la quantitat restant en cada període impositiu. Si parlem d'una persona jurídica, la donació efectuada tindrà consideració de despesa deduïble i que, al seu torn, s'aplicarà una deducció del 30 per 100 en els primers 300 € i del 20 per 100 en l'excés. Preveu un llistat ampli que pretén englobar totes les activitats susceptibles de ser considerades com a activitats culturals.

La segona va ser la Comunitat Valenciana amb la Llei 9/2014, de 29 de desembre, d'impuls de l'activitat i del mecenatge cultural a la Comunitat Valenciana, que va ser posteriorment derogada per la Llei 20/2018, de 25 de juliol, del mecenatge cultural,

⁶⁹ Les fundacions privades han tingut un reconeixement i una regulació amplis a Catalunya des de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia del 1979. La Llei 1/1982, del 3 de març, de fundacions privades, establí una regulació pròpia en l'àmbit del dret civil català. Aquesta regulació, fruit de l'experiència assolida i de la necessària adequació a les circumstàncies derivades del pas del temps, fou posteriorment modificada per la Llei 5/2001, del 2 de maig, de fundacions, i per la Llei 4/2008, del 24 d'abril, del llibre tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques, que, al seu torn, ha estat objecte de canvis puntuals per mitjà de la Llei 7/2012, del 15 de juny. (Departament de Justícia, 2017). Recuperat de: http://justicia.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/colleccions/legislacio_associacions_fundacions_qdl_102.pdf.

⁷⁰ Recuperat de: <http://www.lexnavarra.navarra.es/detalle.asp?r=33853>.

científic i esportiu no professional a la Comunitat Valenciana.⁷¹ Té com a objectiu incentivar el finançament privat de projectes culturals, científics o esportius no professionals. Preveu deduccions a la quota autonòmica per a donacions o préstecs d'ús o comodats. La xifra és del 25 per 100 de les quantitats donades. No té afectació per a les persones jurídiques. La nova norma crea el Consell Assessor del Mecenatge com a òrgan assessor de la Generalitat en matèria de mecenatge cultural, científic i esportiu no professional. Entre les seves funcions es troba efectuar les propostes de declaració d'interès social dels projectes o activitats culturals, científiques o esportives no professionals a instància de les persones o entitats beneficiàries.

Finalment, les Illes Balears amb la Llei 3/2015, de 23 de març, per la qual es regula el consum cultural i el mecenatge cultural, científic i de desenvolupament tecnològic, i s'estableixen mesures tributàries.⁷² Només legisla per a les persones físiques i assenyala que la base de la deducció en quota de l'IRPF pot ser, com a màxim de 600 € anuals i només aplicable a subjectes que tinguin una base imposable inferior a 12.500 € i una deducció aplicable sobre la part autonòmica de la quota de l'IRPF del 15 per 100 del valor del bé o de la quantia donada.

Quo vadis Domine?

López afirma que "la societat no percep que sigui una responsabilitat seva el fet de contribuir a la cultura, ja que considera que paga amb els seus impostos certs equipaments i ajuts i, amb això, es dona per fet i no cal una contribució personal. No tenim una responsabilitat assumida, tot i que el model va cap a una col·laboració públic-privada i no cap a una cultura depenent al 100 per 100 de l'Estat. Ha de canviar el paradigma".⁷³

No podem obviar el gir conservador que s'ha estès en el capitalisme tardà dels països occidentals. Un nou integrisme –l'economicista–, ha envaït totes les esferes de la vida social i, òbviament, la cultura ha resultat afectada, de manera profunda,

⁷¹ Recuperat de: http://www.dogv.gva.es/va/disposicio?sig=007299/2018&url_lista=.

⁷² Recuperat de: https://intranet.caib.es/sites/institutestudisautonomics/ca/n/llei_32015_de_23_de_març_per_la_qual_es_regula_el_consum_cultural_i_el_mecenatge_cultural_cientific_i_de_desenvolupament_tecnologic_i_estableixen_mesures_tributaries-83571/.

⁷³ C. López, comunicació personal, 18 de desembre de 2019. (Annexos 1 i 2, 38-39).

per les múltiples retallades pressupostàries i la manca d'alternatives que atorguen la llibertat per a generar projectes. Es tracta d'un aspecte que no és casual –perquè la cultura a la societat postmoderna ha adquirit una centralitat impensable en altres èpoques–, a causa del fet que ella mateixa s'ha convertit en una mercaderia essencial que nodreix l'espectacle legitimador i de consens dins del sistema, alhora que –en la forma banalitzada d'espectacularització–,⁷⁴ permet la realització de grans negocis. Aquesta puntualització només vol remarcar la importància de preservar i potenciar el micromecenatge dins del marc legislatiu, més enllà de les grans despeses d'un escàs nombre de privilegiats i dels patrocinis de determinades companyies lligades a l'IBEX 35. En canvi, des de l'Estat s'han estat promovent, segons Vinyals i Corney (2006:277-282), grans operacions de mecenatge però puntuals i sovint destinades a les grans institucions culturals emblemàtiques –per exemple, l'Any Internacional Gaudí (2002), el IV Centenari del Quixot (2005), el mecenatge del Teatro Real i el del Gran Teatre del Liceu (2006)–.

A tall de recapitulació estem veient com l'estabilitat i generositat de la legislació francesa o la dilatada trajectòria i la consideració social pel que fa als nord-americans garanteix un òptim desenvolupament del mecenatge i el patrocini cultural. Malgrat les peculiaritats d'uns plantejaments molt allunyats de partida, resulta evident que l'establiment d'un marc jurídic i institucional sòlid i estable els permet atorgar uns beneficis fiscals a la participació privada en activitats d'interès general amb unes xifres significativament superiors a les de l'Estat espanyol. Ho corrobora López: "Hi ha hagut intents de canviar la llei per a beneficiar tant artistes com galeristes, però han estat uns canvis dèbils i confosos en qüestions com IVA o beneficiaris. Hi ha un marc jurídic feble i inestable que no ajuda: no permet certa seguretat. Jo, la reivindicació, per fer-ho simple, la basaria en l'increment de benefici a les donacions, tant d'IRPF com de societats. I, en general, donaria estabilitat al marc legal i jurídic".⁷⁵

⁷⁴ Considerant autors com Foucault (1995) o Debord (2002), la cultura és l'espai crític on cap definició del valor polític, ètic o estètic pot tancar-se. La cultura actualitza i redefineix constantment les definicions del valor evitant la universalitat. L'Escola d'Economia de Chicago l'any 1976, la caiguda del mur de Berlín l'any 1989 –i el consegüent establiment del model únic que sorgeix–, ens porten a la cultura com a consum i no com un qüestionament de quina manera ser governats. El triomf del treball immaterial post fordista implica el desplaçament de la plusvàlua cap a la cultura i aquesta es converteix en economia.

⁷⁵ C. López, comunicació personal, 18 de desembre de 2019. (Annexos 1 i 2, 38-39).

Si observem el relat cronològic, s'adverteix la manca de compromís per part del govern espanyol de legislar establint una regulació global que reuneixi la tributació dels mecenes i dels beneficiaris en la seva integritat. En aquest sentit, seria convenient que les diferents normatives autonòmiques i l'espanyola fossin complementàries, cosa que actualment no està passant. Per citar un exemple, la consideració de mecenes que afecta la Llei estatal 49/2002 coincideix amb la Llei 8/2014 de Navarra però resulta divergent amb la Llei 20/2018 de la Comunitat Valenciana i la Llei 3/2015 de les Illes Balears.

El paper de l'administració pública francesa i nord-americana ha estat cabdal per aconseguir un canvi de mentalitat respecte a la percepció de la posada en valor de les pràctiques de mecenatge i patrocini. En tots dos casos, observem un element clau que ha ajudat al fet que la percepció ciutadana sigui favorable: la transparència informativa pel que fa a les dades quantitatives de les diferents contribucions i un sistema d'incentius adaptatiu que permet l'ampliació de l'impacte i l'eficiència.

Per contra, l'Estat espanyol no ha publicat dades sobre l'avaluació de les polítiques implementades ni ha estat capaç de generar un sistema d'incentius dinàmic que incrementi sensiblement les aportacions. Tampoc ha estat capaç de fer campanyes de difusió de les exempcions fiscals a la cultura, deixant de complir amb l'obligació d'oferir la informació i l'assessorament necessari sobre el règim legal actual. Per últim, afegir que hi ha una gran mancança pel que fa a la realització d'activitats d'impuls al mecenatge d'una manera estructurada i orquestrada.

Romam vado iterum crucifigi

En un moment de cohabitació entre la democratització de la cultura –com un servei més de l'estat del benestar–, i la democràcia cultural –transformada en diversitat–, convé ressaltar que l'Estat no pot assumir les funcions en solitari d'un context que ha deixat de ser un monopoli. Mentre la qüestionada condició del benestar està apuntalada per uns recursos limitats, convenir projectes en activitats d'interès general amb agents externs del sector privat que disposen de recursos econòmics o capital humà és l'única possibilitat d'atendre la urgència d'un finançament complementari i imprescindible.

A partir de l'estudi de l'Asociación Española de Fundraising (2018) es constata que només el 12 per 100 de la població realitza donacions regulars a organitzacions no lucratives. Un percentatge que està –significativament–, per sota de la mitjana de la resta de països europeus que disposen de legislacions més avançades en matèria de promoció i desenvolupament del mecenatge. Les més altes instàncies governamentals han anat reconeixent –successivament–, la necessitat d'adaptar la llei a l'actual realitat socioeconòmica. Malgrat tot, les demandes de participació dels diferents agents de la societat civil no han obtingut èxit.

La manca de desenvolupament de la competència legislativa ha portat a la creació d'institucions com la Fundació Catalunya Cultura amb la finalitat d'impulsar aliances entre el món empresarial i cultural.⁷⁶ El treball que desenvolupa es troba al marge dels interessos partidistes⁷⁷ i podria afirmar-se que està al servei d'incrementar la capacitat crítica i promoure el desenvolupament humà facilitant l'accés als diferents projectes culturals que acompanya d'arreu del territori.⁷⁸ El seu objectiu general és convertir-se en la veu de referència pública respecte al mecenatge cultural i, per fer-ho, ha elaborat unes Bases per a la redacció d'una nova llei d'incentius fiscals per a la participació de la societat civil en activitats d'interès general.⁷⁹ El document incideix en les carències de la Llei 49/2002 assenyalant una proposta de millora dels

⁷⁶ Constituïda el 23 d'octubre de 2014, la Fundació Catalunya Cultura neix amb la voluntat d'impulsar un nou marc de col·laboració entre el sector privat, la societat civil i la cultura, amb l'objectiu de promoure la creació de nous instruments de finançament que permetin desenvolupar i mantenir els projectes i activitats d'àmbit cultural. Recuperat de: <http://www.fundaciocatalunyacultura.cat>.

⁷⁷ Espejo (2019), assenyala amb relació a l'emergència cultural enfront de les polítiques que empenyen a la precarietat dins del sector que, segons el darrer informe de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), el panorama de les institucions públiques a Espanya ens posiciona a la cua dels països –juntament amb Xile i Turquia–, pel que fa a la substitució dels seus directius en funció dels vots aconseguits pels partits polítics. Aquest fet comporta l'oblit de la funció pública de garantir l'accés a manifestacions artístiques de qualitat i la necessitat de noves formes contractuals d'aquests directius que garanteixin la seva independència real per a desenvolupar projectes estables a llarg termini.

⁷⁸ Una referència a la IV Edició IMPULSA i Premi IMPULSA CULTURA al voltant de la capacitat de generar coneixement, progrés social i motivar canvis a les empreses, la societat i el país. Recuperat de: <http://www.fundaciocatalunyacultura.cat/ca/cultura/>.

⁷⁹ Recuperat de: <http://www.fundaciocatalunyacultura.cat/admin/assets/uploads/files/56bb8-cat-bases-per-a-la-redaccio-d-una-nova-ley-de-mecenatge-.pdf>.

beneficis fiscals per als donants, redefinint la conceptualització de determinats incentius ja regulats i establint noves mesures de foment i promoció.⁸⁰

El Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona (2019:91), ens pot servir per obrir camí quan apunta que un augment de la percepció de la cultura demana analitzar la seva empremta i integrar-ne les diferents dimensions –social, cultural, mediambiental i de la salut, econòmica i de la governança, l'organització i la comunicació–. Alhora, subratlla la necessitat d'engegar línies de recerca –incloent la complementarietat de valoracions de caràcter quantitatiu i qualitatiu–, que generin un millor coneixement sobre els senyals de la cultura als diferents individus i al conjunt de la societat.

Més enllà del marc normatiu estatal desfavorable i l'absència d'una legislació autonòmica, hi ha altres dades innegables que també hem de revisar i intentar corregir pel que fa a la cultura: la valoració social que fem els catalans o els espanyols i la visibilitat que li atorguem és, de forma eloqüent, inferior a sectors com l'acció social o la salut. No resulta difícil entendre que precariat, classes mitjanes minvants, la necessitat d'aconseguir un acord col·lectiu i polític per a canviar el model de creixement o les retallades en humanitats a l'educació, ho compliquen molt a l'hora d'eixamplar la limitació de la consciència d'una part significativa del conjunt de la societat en la seva escassa percepció de la cultura com un actiu capital per al desenvolupament.

⁸⁰ En aquesta mateixa línia, no podem oblidar les mesures proposades d'ajustaments per millorar la coherència i eficiència, recollides a l'Esborrany de Projecte de Llei de Mesures de Foment, Impuls i Desenvolupament de l'Art i el Mecenatge a Espanya, encarregat per la Fundació Art i Mecenatge, l'any 2016. Recuperat de: <https://coleccion.caixaforum.com/documents/10180/3007191/Borrador-Proyecto-de-ley-FIDAM-20141.pdf/65c68391-5345-cd6a-5193-6787b351011a>.

Bibliografia

ABC. (11 de novembre de 2019). Programa PSOE, estas son las principales propuestas electorales de Pedro Sánchez. Recuperat de: https://www.abc.es/elecciones/elecciones-generales/abci-programa-psoe-estas-principales-propuestas-electorales-pedro-sanchez-201911091035_noticia.html.

Asociación Española de Fundraising. (2018). El fundraising como herramienta de responsabilidad y compromiso social. Recuperat de: https://www.aefundraising.org/wp-content/uploads/2018/12/Estudio-Comparativo-Europeo-Fundraising_AEFr_2018_Ok-1.pdf.

Associació de Museòlegs de Catalunya, Associació Professional de Gestors Culturals de Catalunya, Conservadors-Restauradors Associats de Catalunya i Associació Catalana de Crítics d'Art. (22 de setembre de 2019). Manifest davant la retallada del 6% en l'àmbit cultural. Recuperat de: <http://acca.cat/manifest-davant-retallada-6-lambit-cultural/>.

Baron, É. i Taron, D. (2009). Les fonds de dotation, une opportunité au service de la philanthropie? *L'Observatoire*, volum 35, número 1, 39-41. Recuperat de: <https://www.cairn.info/revue-l-observatoire-2009-1-page-39.htm#>.

Blázquez Lidoy, A. (2012). Los incentivos fiscales al mecenazgo en Estados Unidos. ¿Qué podemos aprender con vistas a la reforma de la Ley 49/2002? *Anuario de derecho de fundaciones*, 1, 195-306. Recuperat de: http://www.fundaciones.org/EPORTAL_DOCS/GENERAL/AEF/DOC-cw5bd83a74132c2/MECENAZGOENUSA-AlejandroBlazquez.pdf.

Blázquez Lidoy, A. i Martín Dégano, I. (2012). Aspectos problemáticos y propuestas de reforma de la Ley 49/2002 en materia de mecenazgo. *Crónica tributaria*, número 145, 7-38. Recuperat de: https://www.economistas.es/Contenido/REAF/CronicaTributaria/145/145_Blazquez.pdf.

Blázquez Lidoy, A. i Peñalosa Esteban, I. (2013). El régimen fiscal del mecenazgo en el derecho comparado: Alemania, Reino Unido, Francia y Estados Unidos. *Participacion cívica y filantropía*. Maig-Juny, 872, 29-44.

Bourdieu, P. (1988). *La distinción: criterios y bases sociales del gusto*. Madrid: Taurus.

Bourdieu, P. (2002). *Contrafuegos II. Por un movimiento social europeo*. Barcelona: Anagrama.

Bustamante, E. (2013). *España: La cultura en tiempos de crisis. Fuentes financieras y políticas públicas*. Madrid: Fundación Alternativas. Recuperat de: https://www.fundacionalternativas.org/public/storage/cultura_documentos_archivos/6b530de3cae4649920364a44841532c5.pdf.

Casanellas Chuecos, M. (2003). *El nuevo régimen tributario del mecenazgo. Ley 49/2002, de 23 de diciembre*. Barcelona: Marcial Pons.

Casanellas Chuecos, M. (2016). Nuevos marcos de apoyo fiscal al mecenazgo en España: perspectiva jurídica estatal y autonómica. *Revista catalana de dret públic*, número 52, 43-66. Recuperat de: <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rcdp/article/view/10.2436-20.8030.01.65/n52-casanellas-es.pdf>.

Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona. (2019). Els impactes de la cultura. Metodologia per a l'estudi dels impactes d'esdeveniments culturals. Recuperat de: <https://www1.diba.cat/liblioteca/pdf/61523.pdf>.

Charities Act 2006. UK Public General Acts. Recuperat de: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/50/contents>.

Charities Act 2011. UK Public General Acts. Recuperat de: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/25/contents>.

Codi Ètic de les Associacions de Barcelona. (23 de maig de 2014). A voltes amb la llei de Mecenatge. Recuperat de: <http://www.codietic.cat/38-noticies/leis/403-auto-generar-del-titol>.

Costas, I. (2014). La ley del mecenazgo: situación actual y próximas modificaciones. *Quaderns de la Fundació Dr. Antoni Esteve*, número 30, 9-12. Recuperat de: <https://www.raco.cat/index.php/QuadernsFDAE/article/view/289483/377816>.

Cruz Amorós, M. (2005). Ambito de aplicación y normas generales del régimen fiscal especial de las entidades sin fines lucrativos. Dins S. Muñoz Machado, M. Cruz Amorós i R. de Lorenzo García (Dir.). *Comentarios a las leyes de fundaciones y mecenazgo*. Madrid: Fundación Once. 763-791.

CTXT i Observatori Social de "la Caixa". (10 de febrer de 2018). La actividad económica de la Cultura en España, por debajo de la media UE. Recuperat de: <https://ctxt.es/es/20180207/Firmas/17751/Espana-sector-cultural-valor-anadido-sector-servicios.htm>.

Debord, G. (2002). *La sociedad del espectáculo*. València: Pre-Textos.

Departament de Justícia. (2017). Legislació d'associacions i fundacions. *Quaderns de Legislació*, número 102. Recuperat de: http://justicia.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/colleccions/legislacio_associacions_fundacions_qdl_102.pdf.

Dirección General de Política Interior. Las Elecciones Generales en España. 1977-2016. Recuperat de: <http://www.interior.gob.es/documents>.

EFE. (22 de juliol de 2019). Sánchez plantea 12 pactos de Estado, 3 reformas constitucionales y 25 leyes. Recuperat de: <https://www.efes.com/efe/espana/portada/sanchez-plantea-12-pactos-de-estado-3-reformas-constitucionales-y-25-leyes/10010-4027992>.

El Gobierno impulsará una ley de mecenazgo en el ámbito cultural. (17 de gener de 2019). *La Vanguardia*. Recuperat de: <https://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20190117/454180484280/el-gobierno-impulsara-una-ley-de-mecenazgo-en-el-ambito-cultural.html>.

Espejo, B. (20 de desembre de 2019). Un nuevo mapa para el arte en España. *El País*. Recuperat de: https://elpais.com/cultura/2019/12/19/babelia/1576772267_408058.html.

Europa Press. (14 de maig de 2012). El Gobierno aprobará este miércoles el borrador de proyecto de ley de Mecenazgo. Recuperat de: <https://www.europapress.es/cultura/exposiciones-00131/noticia-gobierno-aprobara-miercoles-borrador-proyecto-ley-mecenazgo-20120514142323.html>.

Foucault, M. (1995). ¿Qué es la crítica? [Crítica y Aufklärung]. *Daimon Revista Internacional de Filosofía*, número 11, 5-26. Recuperat de: <https://revistas.um.es/daimon/article/view/7261/7021>.

Fritz, J. (2019). Are All Nonprofit Organizations Tax-Exempt? The Balance Small Business. Recuperat de: <https://www.thebalancesmb.com/what-qualifies-a-nonprofit-for-tax-exemption-2501886>.

Flyvbjerg, B. (1 de gener de 2004). Cinco malentendidos acerca de la investigación mediante los estudios de caso. (Five Misunderstandings about Case-Study Research). *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, volum 106, número 04, 33-62. Traducció de Maria Teresa Casado. Recuperat de: http://www.reis.cis.es/REIS/PDF/REIS_106_041167998142322.pdf.

Fundació Barcelona Olímpica. (2017). Patrocini. Recuperat de: <http://www.barcelonaolimpica.net/ca/barcelona92/las-fuentes-de-financiacion/patrocinio/>.

García de Blas, E. (21 de maig de 2019). Las donaciones de Amancio Ortega abren un debate entre Podemos y el PP y Cs. *El País*. Recuperat de: https://elpais.com/politica/2019/05/20/actualidad/1558378259_942625.html.

Gómez de la Iglesia, R. (Dir.). (2004). *Arte, empresa y sociedad. Más allá del patrocinio de la cultura*. Vitoria-Gasteiz: Grupo Xabide.

Hermoso, B. (2 d'octubre de 2014). La Fundació Art i Mecenatge parla d'"aixecada de camisa". *El País*. Recuperat de: https://cat.elpais.com/cat/2014/10/02/cultura/1412262473_980948.html.

Hermoso, B. i Verdú, D. (26 de setembre de 2012). La cultura, ante su peor momento. *El País*. Recuperat de: https://elpais.com/cultura/2012/09/26/actualidad/1348692120_825811.html.

Innerarity, D. (11 de maig de 2010). Incertesa i creativitat. Educar per a la societat del coneixement. Conferència en el marc de *Debats d'Educació*. Fundació Jaume Bofill, Barcelona. Recuperat de: <http://debats.cat/sites/default/files/debats/pdf/incertesa-creativitat.pdf>.

Internal Revenue Service. (13 de maig de 2019). EO Operational Requirements: Private Foundations and Public Charities. Recuperat de: <https://www.irs.gov/charities-non-profits/eo-operational-requirements-private-foundations-and-public-charities>.

Jiménez-Blanco, M. D. (2013). *El coleccionismo de arte en España. Una aproximación desde su historia y su contexto*. Barcelona: Fundación Arte y Mecenazgo. Recuperat de: <https://coleccion.caixaforum.com/documents/10180/2956113/el-coleccionismo-de-arte-en-espa--a.pdf/d5912d9c-21a1-2085-ce4b-5707a09ac806>.

Ley 27/2014, de 27 de noviembre, del *Impuesto sobre Sociedades*. Recuperat de: <https://www.boe.es/eli/es/l/2014/11/27/27/con>.

Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de *régimen fiscal de las entidades sin fines lucrativos y de los incentivos fiscales al mecenazgo*. Recuperat de: <https://www.boe.es/eli/es/l/2002/12/23/49/con>.

Ley Foral 8/2014, de 16 de mayo, reguladora del *mecenazgo cultural y de sus incentivos fiscales en la Comunidad Foral de Navarra*. Recuperat de: <http://www.lexnavarra.navarra.es/detalle.asp?r=33853>.

Llei 20/2018, de 25 de juliol, del *mecenatge cultural, científic i esportiu no professional a la Comunitat Valenciana*. Recuperat de: http://www.dogv.gva.es/va/disposicio?sig=007299/2018&url_lista=.

Llei 2003-709, d'1 d'agost, sobre *mecenatge, associacions i fundacions*. Recuperat de: <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2003/8/1/2003-709/jo/texte>.

Llei 23/1998, de 7 de juliol, de *cooperació internacional per al desenvolupament*. Recuperat de: <https://www.boe.es/eli/es/l/1998/07/07/23/dof/cat/pdf>.

Llei 3/2015, de 23 de març, per la qual es regula el consum cultural i el mecenatge cultural, científic i de desenvolupament tecnològic, i s'estableixen mesures tributàries. Recuperat de: https://intranet.caib.es/sites/institutestudisautonomics/can/llei_32015_de_23_de_març_per_la_qual_es_regula_el_consum_cultural_i_el_mecenatge_cultural_científic_i_de_desenvolupament_tecnològic_i_s'estableixen_mesures_tributaries-83571/.

Llei 30/1994, de 24 de novembre, de *fundacions i d'incentius fiscals a la participació privada en activitats d'interès general*. Recuperat de: <https://www.boe.es/eli/es/l/1994/11/24/30>.

Llei 9/1993, de 30 de setembre, del *patrimoni cultural català*. Recuperat de: https://cultura.gencat.cat/web/.content/dgpc/arxius_i_gestio_documental/07_marc_normatiu/static_file/llei_09_1993.pdf.

Lichtenberg, J.; Woock, C. i Wright, M. (2008). *Ready to Innovate*. The Conference Board i Americans for the Arts. Recuperat de: <https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/ReadytoInnovateFull.pdf>.

Losa, J. (5 de juny de 2018). Un estatuto del artista, la bajada del IVA cultural y superar la desigualdad de género. *Público*. Recuperat de: <https://www.publico.es/culturas/retos-nuevo-gobierno-estatuto-artista-bajada-iva-desafios-sanchez-cultura.html>.

Malik, N. (Novembre 2008). Defining "Charity" and "Charitable Purposes" in the United Kingdom. The International Journal of Not-for-Profit Law, volum 11, número 1, 36-50. Recuperat de: <http://www.icnl.org/research/journal/vol11iss1/vol11iss1.pdf>.

Martí Font, J. M. (14 de maig de 2012). El Gobierno quiere ley de mecenazgo para antes de fin de año. *El País*. Recuperat de: https://elpais.com/cultura/2012/05/14/actualidad/1337022540_595276.html.

Mendoza, D. (14 de juny de 2019). La ley de mecenazgo, ¿cada vez más cerca? *La razón*. Recuperat de: <https://www.larazon.es/cultura/la-ley-de-mecenazgo-cada-vez-mas-cerca-BO23781743>.

Montañés, J. A. (23 de setembre de 2019). La cultura alerta de que los nuevos recortes son letales para el sector. *El País*. Recuperat de: https://elpais.com/ccaa/2019/09/23/catalunya/1569264523_161364.html.

Ordre de 2 de maig de 1995, de creació de dos programes de patrocini i mecenatge. Recuperat de: https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&versionId=58129&language=ca_ES&mode=single.

Ordre de 9 d'octubre de 1996, per la qual se suprimeixen dos programes de patrocini i mecenatge. Recuperat de: https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=134663&language=ca_ES&mode=single.

Parkinson, A.; Kahn, G.; Peck, E. i Cohen, R. (2018). *Business Contributions to the Arts: 2018 Edition*. The Conference Board i Americans for the Arts. Recuperat de: <https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/TCB-Business-Contributions-to-the-Arts-2018.pdf>.

Presidencia de Gobierno. (28 de novembre de 2014). El BOE publica la rebaja fiscal que entrará en vigor en enero. Recuperat de: <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/minhap/Paginas/2014/281114boerebajafiscal.aspx>.

Presidencia de Gobierno. (9 de juliol de 2015). Lassalle: "La reforma fiscal supone un avance histórico al crear e incentivar el micromecenazgo". Recuperat de: <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/mecd/Paginas/2015/090715lassallemicromecena.aspx>.

Proposición de Ley 122/000264 de 28 de gener de 2011. Proposición de Ley de modificación de la Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de régimen fiscal de las entidades sin fines lucrativos y de los incentivos fiscales al mecenazgo. Recuperat de: http://www.congreso.es/public_oficiales/L9/CONG/BOCG/B/B_292-01.PDF.

Proposición de Ley 122/000292 de 2 de novembre de 2018. Proposición de Ley de promoción del mecenazgo. Recuperat de: http://www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/B/BOCG-12-B-332-1.PDF.

Proposición de Ley 122/000293 de 2 de novembre de 2018. Proposición de Ley de fomento y reconocimiento del Mecenazgo, el Micromecenazgo y el Voluntariado. Recuperat de: http://www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/B/BOCG-12-B-334-1.PDF.

Rausell Köster, P.; Montagut Marqués, J. i Minyana Beltrán, T. (2013). Hacia un nuevo modelo de financiación cultural. ¿Renovar el mecenazgo? *Periférica Internacional. Revista Para El Análisis De La Cultura Y El Territorio*, número 14, 209-233. Recuperat de: <https://revistas.uca.es/index.php/periferica/article/view/2014>.

Rohter, L. (24 de març de 2012). In Europe, Where Art Is Life, Ax Falls on Public Financing. *The New York Times*. Recuperat de: <https://www.nytimes.com/2012/03/25/world/europe/the-euro-crisis-is-hurting-cultural-groups.html?searchResultPosition=1>.

Rosenberg, P. (2015). Los incentivos fiscales que han enriquecido considerablemente las colecciones francesas. Conferència a CaixaForum Madrid, 30 de setembre de 2015. Barcelona: Fundación Arte y Mecenazgo. Recuperat de: <https://coleccion.caixaforum.com/ca/conferencias>.

Rubio Arostegui, J. A. i Villarroya Planas, A. (2019). *El papel del mecenazgo en la política cultural española. Propuestas para reconfigurar su papel en la crisis en las artes y la industria cultural*. Madrid: Fundación Alternativas. Recuperat de: <https://www.fundacionalternativas.org/las-publicaciones/informes/el-papel-del-mecenazgo-en-la-politica-cultural-espanola-propuestas-para-reconfigurar-su-papel-en-la-crisis-en-las-artes-y-la-industria-cultural>.

Secretaría de Estado de Presupuestos y Gastos. (2019). Presupuestos Generales de l'Estat. Recuperat de: <https://www.hacienda.gob.es/ca-ES/Areas%20Tematicas/Presupuestos%20Generales%20del%20Estado/Paginas/Presupuestos.aspx>.

Serra, L. (8 de gener de 2017). Front comú pel mecenatge: que desgravi i sobretot que prestigii. Ara. Recuperat de: https://www.ara.cat/dossier/Front-mecenatge-que-sobretot-prestigii_0_1720028008.html.

Szybowicz, A. i Magistrali, S. (1990). *Esponsorización y mecenazgo*. Barcelona: Ediciones Gestión.

Tax Policy Center. (2016). Key Elements of the U.S. Tax System. Recuperat de: <https://www.taxpolicycenter.org/briefing-book/how-did-tcja-change-standard-deduction-and-itemized-deductions>.

The Trustees of the Charities Aid Foundation 2019. (Maig 2019). CAF UK Giving 2019. An overview of charitable giving in the UK. Recuperat de: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf-uk-giving-2019-report-an-overview-of-charitable-giving-in-the-uk.pdf?sfvrsn=c4a29a40_4.

Thorndike, J. J. (2012). How the Charity Deduction Made the World Safe for Philanthropy. Tax Analysts. Recuperat de: <http://www.taxhistory.org/thp/readings.nsf/ArtWeb/972168BEA0B68D8585257B160048DD4A>.

Vinyals i Corney, M. (2006). El patrocini i el mecenatge cultural com a elements estratègics de les relacions públiques. *Anàlisi*, número 34, 271-286. Recuperat de: <https://ddd.uab.cat/pub/analisi/02112175n34/02112175n34p271.pdf>.

Annex 1 – Llistat d'entrevistades i identificació⁸¹

Cèlia del Diego, en qualitat de Presidenta de l'Associació Catalana de Crítics d'Art (ACCA), resposta mitjançant correu electrònic. Barcelona, 29 de novembre de 2019.

Cristina López, en qualitat de Directora de la Fundació Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA), enregistrament autoritzat de conversa telefònica. Barcelona, 18 de desembre de 2019.

Eugenia Merino, en qualitat de Cap de la Unitat de Cultura i Mecenatge, pertanyent al Ministeri de Cultura i Esport, enregistrament autoritzat d'encontre personal amb motiu de Creative Industries Global Conference 2019, organitzat per Universitas Miguel Hernández i Universitat d'Alacant. Oriola, 24 d'octubre de 2019.

Montserrat Moliner, en qualitat de Presidenta de la Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya (PAAC), enregistrament autoritzat de conversa telefònica. Barcelona, 3 de desembre de 2019.

⁸¹ Després de contactar diversos cops –desembre 2019–, amb Presidència i Protocol del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA), no ha estat possible aconseguir cap mena de resposta de la seva presidenta, Vinyet Panyella, a la invitació a manifestar l'opinió institucional respecte de la situació actual del mecenatge i el patrocini.

Annex 2 – Model d'entrevista emprada

- I. Amb la Llei 30/1994, de fundacions i incentius fiscals i la Llei 49/2002, de règim fiscal de les entitats sense ànim de lucre, clarament es buscava estimular fiscalment la iniciativa privada sense ànim de lucre i establir un marc jurídic amb el qual emparar els programes de suport a esdeveniments d'especial interès públic. Ens focalitzem en el món de la cultura i l'art: Hi ha demandes dels agents del sector com ara les associacions d'artistes, les institucions públiques i privades, les fundacions, les associacions de crítics, les grans empreses, la banca i/o les petites associacions?
- II. La Vanguardia (2019) va afirmar que el Govern espanyol anava a impulsar una nova normativa de mecenatge cultural "conscient de la demanda que hi ha a la societat civil". També es va esmentar l'existència d'un esborrany en fase molt primigènia –segons ha anunciat la directora d'Indústries Culturals i Cooperació del Ministeri de Cultura i Esport, Adriana Moscoso—. ⁸² Sembla que els canvis polítics han deixat, per ara, el projecte al calaix. Consideres que cal refer el model actual? Per què?
- III. S'escoltarà de la mateixa manera els diferents actors esmentats en el moment de realitzar l'esborrany?
- IV. França, Alemanya, Gran Bretanya, Itàlia... Els nostres veïns compten amb normes per a comprometre en la vida cultural a tots els actors de la societat civil –particulars, associacions, fundacions, empreses–. Com és possible que estiguem tan a prop i tan lluny d'ells?

⁸² Recuperat de: <https://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20190117/454180484280/el-gobierno-impulsara-una-ley-de-mecenazgo-en-el-ambito-cultural.html>.